Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych

Badanie uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych

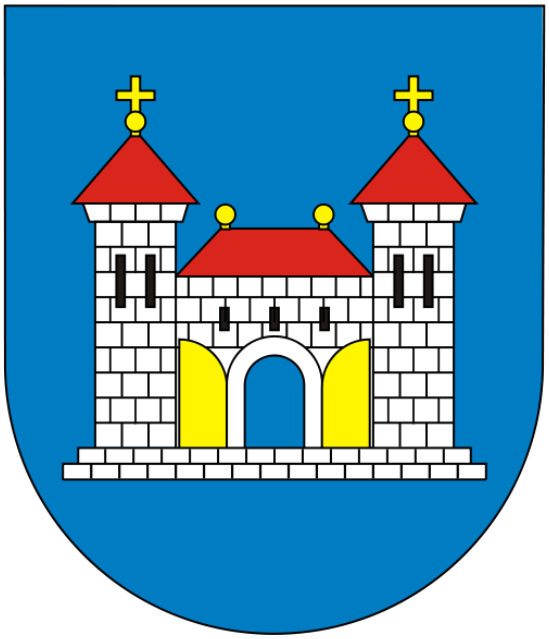

Gmina Żnin – 2013

Studio Diagnozy i Profilaktyki
31-011 Kraków
ul. Oboźna 17/5
tel. (12) 446-42-60

Spis treści

Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży 3
Grupa badawcza 3
Cel badania 3
Dzieci i młodzież a substancje psychoaktywne 3
Spożywanie alkoholu wśród dzieci i młodzieży 5
Palenie tytoniu 12
Zachowania związane z używaniem narkotyków i dopalaczy 16
Dzieci i młodzież a zachowania przemocowe 25
Hazard i inne ryzykowne zachowania 31
Używanie komputera przez dzieci i młodzież oraz zagrożenie cyberprzemocą 35
Podsumowanie i wnioski 39
Metodologia oraz opis badania 42

Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży

Grupa badawcza

W przeprowadzonym badaniu wzięło udział 890 uczniów. W szkołach podstawowych przebadano 206 uczniów (96 dziewczynek i 110 chłopców), w szkołach gimnazjalnych 427 uczniów (219 dziewczynki i 208 chłopców), a w szkołach ponadgimnazjalnych 257 uczniów (126 dziewczynek i 131 chłopców). Średnia wieku w szkołach podstawowych wyniosła 12,3 lat, w gimnazjach – 13,7 lat, zaś w szkołach ponadgimnazjalnych – 16,1 lat. Ankieta składała się z 60 pytań zamkniętych. Uczniowie szkół podstawowych wypełniali krótsze ankiety (50 pytań zamkniętych).

Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety była analiza następujących problemów społecznych:

- używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picia alkoholu, palenia papierosów oraz używania narkotyków i dopalaczy,
- problemów przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym,
- hazardu i innych ryzykownych zachowań,
- używania komputera i zagrożenia cyberprzemocą.

Dzieci i młodzież a substancje psychoaktywne

Badanie miało na celu, między innymi, analizę stopnia używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież. Analiza dotyczyła rozpowszechnienia palenia papierosów, picia alkoholu oraz używania narkotyków, a także okoliczności towarzyszących tym zachowaniom i postaw wobec substancji psychoaktywnych. Ankieta została skonstruowana w taki sposób, by możliwe było porównanie wyników tego badania z wynikami badania ogólnopolskiego, zrealizowanego w ramach międzynarodowego projektu „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD). W raporcie diagnozy uzyskane wyniki odnoszone są do wyników badania ESPAD zrealizowanego na

reprezentatywnej próbie uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych (wiek: 15-16 lat) oraz klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (wiek: 17-18) w 2011 roku (J. Sierosławski, Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2011 roku. Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii). W naszym badaniu, oprócz uczniów szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych, uwzględniliśmy również uczniów klas szóstych szkół podstawowych. Średnia wieku uczniów w naszym badaniu jest niższa od średniej wieku uczestników badania ESPAD z 2011 roku, dlatego też w można spodziewać się nieco niższego odsetka badanych uczniów w gminie Żnin, którzy mieli doświadczenie z substancjami psychoaktywnymi. Poniższa tabela ilustruje nasilenie spożywania alkoholu, palenia papierosów, używania narkotyków i dopalaczy w poszczególnych grupach wiekowych w gminie Żnin:

Tab. 1. Nasilenie określonych problemów społecznych w poszczególnych grupach wiekowych.

Problem społeczny	Szkoły Podstawowe		Gimnazjum		Szkoły Ponadgimnazjalne	
	N	%	N	%	N	%
Picie alkoholu	45	**22,6**	147	**34,5**	209	**81,6**
Palenie papierosów	18	**9**	103	**24,2**	140	**54,7**
Używanie narkotyków	1	**0,5**	12	**2,8**	42	**16,3**
Używanie dopalaczy	6	**3**	7	**1,6**	15	**5,8**

N – ilość osób, które przyznają się do używania środków psychoaktywnych oraz papierosów

Z otrzymanych rezultatów wynika, że wraz z wiekiem rośnie odsetek osób sięgających po wybrane rodzaje substancji psychoaktywnych. Do wypicia alkoholu przynajmniej raz w życiu przyznaje się 22,6% uczniów szkół podstawowych, 34,5% gimnazjalistów oraz 81,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Alkohol jest środkiem psychoaktywnym najbardziej rozpowszechnionym wśród młodych ludzi w porównaniu z papierosami i narkotykami. Uzyskane wyniki są niższe w przypadku gimnazjalistów oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych od wyników badań ESPAD z 2011 roku, w których chociaż raz w ciągu całego życia piło 87,3% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 95,2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Rozpowszechnione w gminie Żnin jest również palenie papierosów – w grupie uczniów szkół gimnazjalnych wyniosło 24,2%, a w grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 54,7%. Wynik uzyskany w badaniu młodych mieszkańców jest niższy w przypadku gimnazjalistów oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych od wyników badań ESPAD z 2011 roku, w których chociaż raz w życiu paliło 57,2% gimnazjalistów oraz 70,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Wyniki badań wskazują na umiarkowany odsetek młodych osób sięgających po substancje odurzające. Najwyższy odsetek młodych osób, które używają narkotyków wystąpił w grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych i wyniósł on 16,3%. Badania prowadzone w Polsce co kilka lat wskazują na obniżanie się problemu narkotykowego wśród młodych ludzi, sondaż Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii z 2008 roku określił ilość młodych ludzi mających kontakty z narkotykami na poziomie 15%. W naszym badaniu 3% uczniów szkół podstawowych, 1,6% gimnazjalistów oraz 5,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych kiedykolwiek używało dopalaczy, zaś w badaniu ESPAD z 2011 roku odsetek uczniów, którzy kiedykolwiek używali dopalaczy wyniósł 10,5% w grupie gimnazjalistów oraz 15,8% w grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W następnej kolejności zostaną dokładnie przeanalizowane formy używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych oraz okoliczności, w jakich mają one miejsce.

Spożywanie alkoholu wśród dzieci i młodzieży

Jak to już zostało zaznaczone, alkohol jest najbardziej rozpowszechnioną używką w środowisku młodych ludzi, co potwierdzają prowadzone sondaże. Średni wiek pierwszego kontaktu z alkoholem wynosił dla poszczególnych grup wiekowych: 9,2 lat – uczniowie szkół podstawowych, 12,1 lat – gimnazjaliści, 13,9 lat – uczniowie szkół ponadgimnazjalnych. Jeżeli chodzi o zróżnicowanie między płciami w kwestii spożywania alkoholu, w szkołach podstawowych do wypicia alkoholu przyznało się 18,3% badanych dziewczynek oraz 26,4% badanych chłopców. W gimnazjum alkohol wypiło 38,2% badanych chłopców oraz 31,1% badanych dziewczyn. W szkołach ponadgimnazjalnych alkohol piło kiedykolwiek w życiu 81,6% badanych dziewczyn oraz 81,7% badanych chłopców, co stanowi bardzo duży odsetek młodych ludzi mających kontakt z alkoholem. W badaniu ESPAD z 2011 roku kiedykolwiek w życiu piło alkohol 89% gimnazjalistów oraz 85,6% gimnazjalistek, a także

96,2% uczniów oraz 94,2% uczennic szkół ponadgimnazjalnych. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uczniów na pytanie o spożywanie kiedykolwiek przez nich napojów alkoholowych.

Tab. 2. Spożywanie napojów alkoholowych przez młodych mieszkańców w gminie Żnin.

Czy spożywałeś kiedykolwiek alkohol?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Tak	22,6%	34,5%	81,6%
Nie	77,4%	65,5%	18,4%

Przyczyny sięgania po alkohol mogą być różne, od społecznych i towarzyskich, po próbę radzenia sobie z trudnymi sytuacjami. Otrzymane rezultaty przedstawiono na wykresie. Każdy badany mógł zaznaczyć kilka odpowiedzi.

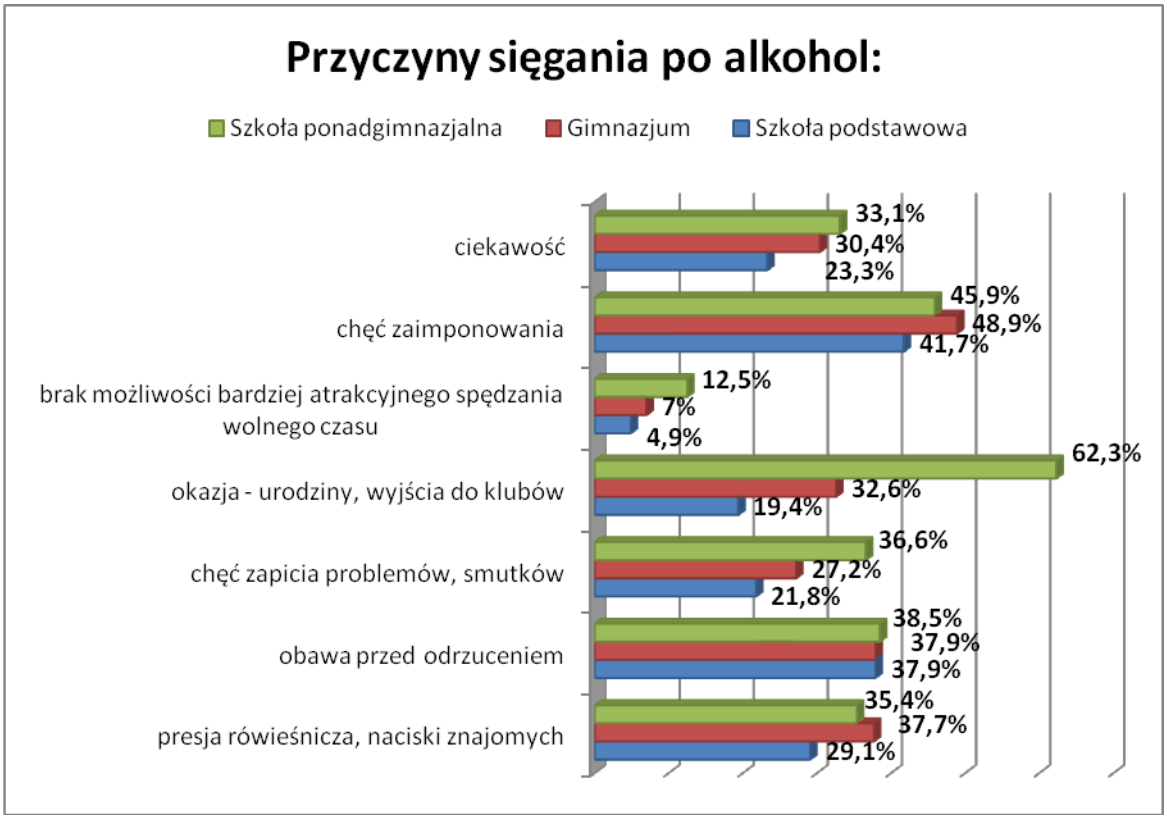

Jako najczęstszą przyczynę spożywania alkoholu uczniowie szkół podstawowych podawali chęć zaimponowania, obawę przed odrzuceniem oraz presję rówieśniczą. Uczniowie ze starszych grup wiekowych wskazywali często na okazje towarzyskie jako

powód sięgania po alkohol**.** Jest to zgodne z polską obyczajowością, według której spotkania rodzinne i towarzyskie powinny odbywać się przy napojach alkoholowych. Uczniowie szkół gimnazjalnych, oprócz okazji towarzyskich, wskazywali również często chęć zaimponowania, obawę przed odrzuceniem oraz presję rówieśniczą. Dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyczyną sięgania po alkohol również często była chęć zaimponowania oraz obawa przed odrzuceniem. Wraz z wiekiem rośnie odsetek badanych, którzy spożywają alkohol z braku możliwości bardziej atrakcyjnego spędzania wolnego czasu, ciekawości oraz okazji towarzyskich.

W pytaniu o dostępność alkoholu w środowisku dzieci i młodzieży w gminie Żnin zaobserwowano znaczne zróżnicowanie odpowiedzi wraz z wiekiem ankietowanych. Uzyskane rezultaty obrazuje poniższa tabela.

Tab. 3. Dostępność alkoholu w środowisku dzieci i młodzieży w gminie Żnin.

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić alkohol jest?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Bardzo trudno	20,1%	11,5%	1,6%
Raczej trudno	12,1%	17,1%	6,3%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to można	27,1%	24,4%	20,3%
Raczej łatwo	9%	11,3%	35,2%
Bardzo łatwo	7%	10,1%	32,4%
Nie wiem	24,6%	25,6%	4,3%

Wyraźnie widać tendencję wzrostową w dostępności alkoholu w otoczeniu młodych ludzi. Wśród uczniów szkół podstawowych 16% ankietowanych uznało zakup alkoholu za czynność bardzo łatwą bądź raczej łatwą, natomiast podobnej odpowiedzi udzieliło już zdecydowanie więcej gimnazjalistów – 21,4% oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 67,6%. **Łatwy dostęp do alkoholu dla osób niepełnoletnich jest sprzeczny z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z 1982 r., wyraźnie zabraniającej sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.**

Uzyskane wyniki są niższe od wyników badań ESPAD z 2011 roku, w których 49,3% gimnazjalistów oraz 73,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że zakup piwa jest dla nich bardzo łatwy, 39,5% gimnazjalistów oraz 67,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych uznaje zakup wina za czynność bardzo łatwą, zaś 33,4% gimnazjalistów oraz 67,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wypowiada się w ten sposób o kupowaniu wódki.

Badani młodzi mieszkańcy gminy Żnin najczęściej swój pierwszy kontakt z alkoholem mieli podczas wakacji, w czasie wolnym oraz w domu. Szczegółowe zestawienie wyników znajduje się w tabeli.

Tab. 4. Okoliczności pierwszego spożycia alkoholu. Procent odnosi się do uczniów, którzy deklarowali wcześniej spożycie alkoholu.

W jakiej sytuacji po raz pierwszy miałeś kontakt z alkoholem?	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
W szkole	-	3,1%	2%
W czasie wolnym	7,7%	21,5%	28,5%
Na dyskotece/w pubie	7,7%	12,3%	18,5%
Na wakacjach	11,5%	30%	33%
W domu	38,5%	23,1%	15,5%
W innej sytuacji	34,6%	10%	2,5%

Picie alkoholu po raz pierwszy w czasie wakacji zadeklarowało 11,5% uczniów szkół podstawowych, 30% gimnazjalistów oraz 33% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, 7,7% uczniów szkół podstawowych, 21,5% gimnazjalistów oraz 38,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych spożyła pierwszy raz w życiu alkohol w czasie wolnym. W grupie badanych młodych mieszkańców gminy swój pierwszy kontakt z alkoholem w domu miało 38,5% uczniów szkół podstawowych, 23,1% gimnazjalistów oraz 15,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Badani młodzi mieszkańcy gminy Żnin wskazywali ponadto na zabawę sylwestrową, wesele lub urodziny.

Tab. 5. Rodzaje alkoholu spożywanego przez dzieci i młodzież oraz częstotliwość ich spożywania. Procenty dotyczą wszystkich uczniów, a nie tylko tych, którzy wcześniej deklarowali kontakt z alkoholem.

	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
PIWO		
Nigdy	**74,5%**	**27,2%**
1-2 razy	11,7%	14%
3-5 razy	5,4%	13,2%
6-9 razy	2,1%	12,1%
10-19 razy	2,6%	15,2%
20-39 razy	0,7%	10,1%
40 i więcej razy	3%	8,2%
WINO		
Nigdy	**85,1%**	**49,5%**
1-2 razy	9,3%	30,2%
3-5 razy	2,6%	10,9%
6-9 razy	2,1%	6,2%
10-19 razy	0,2%	1,6%
20-39 razy	-	0,8%
40 i więcej razy	0,7%	0,8%
NAPOJE WYSOKOPROCENTOWE		
Nigdy	**81,4%**	**37,4%**
1-2 razy	9,1%	26,1%
3-5 razy	4,2%	12,8%
6-9 razy	1,6%	6,2%
10-19 razy	1,6%	9,7%
20-39 razy	1,4%	4,3%
40 i więcej razy	0,7%	3,5%

Wyniki te można porównać do rezultatów badań Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii z 2008 roku. Według tamtego sondażu do picia piwa w ciągu ostatniego miesiąca przyznawało się 75% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, do picia wódki – 54%, do spożywania wina – 29% młodych ludzi. Spożycie piwa w gminie Żnin wynosi 25,5% w grupie gimnazjalistów, 72,8% w grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych, spożywanie wina – gimnazja – 14,9%, szkoły ponadgimnazjalne – 50,5%. Natomiast poziom picia napojów wysokoprocentowych wynosi 18,6% w gimnazjach, 62,6% w szkołach ponadgimnazjalnych. Porównując wyniki tego badania z wynikami badań KBPN z 2008 roku należy zachować ostrożność, gdyż w naszym badaniu, odmiennie do badania ogólnopolskiego, pytaliśmy o częstotliwość spożywania alkoholu, bez podania ram czasowych, dlatego też uzyskane wyniki w tym badaniu mogą być wyższe.

Ponad połowa gimnazjalistów (57,7%), którzy deklarowali wcześniej kontakt z alkoholem, spożywała alkohol okazjonalnie (kilka razy w roku), 7,7% gimnazjalistów – kilka razy w miesiącu, 7,7% gimnazjalistów – średnio raz w miesiącu, 2,3% gimnazjalistów - prawie codziennie, 1,5% gimnazjalistów - więcej niż raz w tygodniu, a kolejnych 23,1% uczniów z tej grupy wiekowej spróbowało alkoholu tylko raz w życiu. 21,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy deklarowali wcześniej kontakt z alkoholem, spożywało napoje alkoholowe kilka razy w miesiącu, 15,9% uczniów – średnio raz w miesiącu, 3,5% uczniów – więcej niż raz w tygodniu, 51,7% uczniów - okazjonalnie (kilka razy w roku), 1% uczniów – prawie codziennie, a 6% uczniów spróbowało tylko raz.

We wszystkich grupach wiekowych spożywanie alkoholu było najczęściej wynikiem własnej inicjatywy. W ten sposób odpowiedziało 61,5% uczniów szkół podstawowych, 85,4% gimnazjalistów oraz 81,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych mających kontakt z alkoholem. Ponadto młode osoby były namawiane do spożycia alkoholu przez znajomych (11,5% uczniów szkół podstawowych, 9,2% gimnazjalistów oraz 15,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych), a 26,9% uczniów szkół podstawowych, 5,4% gimnazjalistów oraz 3,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy deklarowali wcześniej kontakt z alkoholem, wskazało na inne sytuacje.

Kolejne pytanie dotyczyło upojenia alkoholowego. Picie w znacznych ilościach prowadzić może do uszczerbku zdrowia oraz nagannych zachowań, zaburzających porządek publiczny. Zapytaliśmy uczniów, czy zdarzyło się im kiedykolwiek upić (stracić kontrolę nad swoim zachowaniem). Żaden uczeń szkoły podstawowej nie odpowiedział twierdząco na to pytanie. Wśród gimnazjalistów, którzy deklarowali wcześniej spożycie alkoholu, 70% uczniów nie miało tego typu doświadczeń, 16,2% gimnazjalistów – upiło się tylko raz, 10,8% gimnazjalistów upiło się 2-9 razy, a 3,1% badanych – 10 lub więcej razy. Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy deklarowali wcześniej spożycie alkoholu, 49% uczniów nie miało tego typu doświadczeń, 22,8% uczniów upiło się tylko raz, 26,7% uczniów – kilka razy, zaś 1,5% uczniów upiło się 10 lub więcej razy.

Podsumowując **9,1% gimnazjalistów oraz 40,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przynajmniej raz w życiu upiło się, tracąc kontrolę nad własnym zachowaniem** (procenty dotyczą wszystkich badanych uczniów, a nie tylko tych, którzy deklarowali wcześniej kontakt z alkoholem.). W badaniu ESPAD z 2011 roku uwzględniono dwa poziomy nadmiernego spożycia napojów alkoholowych: przekroczenie progu nietrzeźwości oraz silne upicie się (wypicie tyle, żeby zataczać się, bełkotać, nie pamiętać, co się działo). Do przekroczenia progu nietrzeźwości chociaż raz w życiu przyznało się 48,6% gimnazjalistów oraz 70,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, zaś do silnego upicia się chociaż raz w życiu przyznało się 44,5% gimnazjalistów oraz 65,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Wyniki uzyskane w naszym badaniu wskazują na niższy odsetek uczniów, którzy posiadali tego typu doświadczenia.

Rodzina odgrywa istotną rolę w wychowywaniu młodego pokolenia. Rodzice mogą mieć decydujący wpływ na podejmowanie doświadczeń z substancjami psychoaktywnymi przez ich dzieci, dlatego też ta kwestia została poruszona w badaniach. Uczniowie udzielali odpowiedzi na pytanie o reakcję rodziców w sytuacji, gdy wrócili do domu pod wpływem alkoholu.

Tab. 6. Reakcja rodziców na stan upojenia alkoholowego dzieci.

Jeśli wróciłeś do domu pod wpływem alkoholu, jaka była reakcja Twoich rodziców?	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Zdenerwowali się i nakrzyczeli na mnie	3,1%	14,9%
Ukarali mnie	-	4,5%
Nie zorientowali się	33,8%	34,7%
Zauważyli, ale nie zareagowali	-	2,5%
Taka sytuacja nie miała miejsca	63,1%	43,6%

Prawie dwie trzecie uczniów szkół gimnazjalnych (63,1%) oraz mniej niż połowa uczniów szkół ponadgimnazjalnych (43,6%) nie doświadczyła takiej sytuacji. W sytuacji, kiedy rodzice rozpoznają stan upojenia alkoholowego u dzieci, czasami reagują gniewem. **Niepokojący wydaje się jednak znaczny odsetek sytuacji, w których rodzice nie zorientowali się, że ich dzieci znajdują się pod wpływem alkoholu (33,8% gimnazjalistów i 34,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych).**

Palenie tytoniu

Analizę związaną z paleniem papierosów w gminie Żnin warto zacząć od wskazania średniego wieku dzieci i młodzieży, w którym sięgnęli po pierwszego papierosa. Wiek ten wynosi kolejno: dla szkół podstawowych – 10,6 lat, dla szkół gimnazjalnych – 11,8 lat, dla szkół ponadgimnazjalnych – 13,1 lat. Wysoki odsetek osób, które kiedykolwiek paliły papierosa, w badanej grupie (24,2% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 54,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych) jest niższy w przypadku gimnazjalistów oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych od wyników badania ESPAD z 2011 roku, według których w czasie całego życia, jakiekolwiek doświadczenia z paleniem miało 57,2% gimnazjalistów oraz 70,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W gminie Żnin zjawisko palenia papierosów przez młodych ludzi, szczególnie przez młodzież w wieku ponadgimnazjalnym jest stosunkowo nasilone. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi na pytanie o doświadczenia z paleniem papierosów.

Tab. 7. Palenie papierosów przez młodych mieszkańców gminy Żnin.

Czy paliłeś kiedykolwiek papierosy?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Tak	9%	24,2%	54,7%
Nie	91%	75,8%	45,3%

W szkołach podstawowych przynajmniej raz w życiu paliło 2,2% badanych dziewczynek oraz 15% badanych chłopców, w gimnazjum paliło 21,5% badanych dziewczynek oraz 27,2% badanych chłopców, natomiast w szkołach ponadgimnazjalnych paliło 60,8% badanych dziewczynek oraz 48,9% badanych chłopców. Powyższe pytanie odnosiło się do zjawiska eksperymentowania z tą substancją, czyli podejmowania prób palenia tytoniu. W kolejnym pytaniu interesowało nas poznanie rozmiarów grupy aktualnie palących młodych mieszkańców gminy Żnin.

Tab.8. Porównanie wyników badań z badaniami ESPAD z 2011 roku. Palenie tytoniu w czasie ostatnich 30 dni w gminie Żnin.

		Diagnoza	ESPAD
Gimnazjum	Nie	**92,4%**	70,2%
	Mniej niż jeden papieros na tydzień	**2,8%**	8,2%
	Mniej niż 1 papieros dziennie	**1,6%**	4,1%
	1-5 papierosów dziennie	**1,4%**	8,2%
	6-10 papierosów dziennie	**0,9%**	5,3%
	11-20 papierosów dziennie	**0,9%**	2,4%
	Więcej niż 20 papierosów dziennie	**-**	1,7%
Szkoła ponadgimnazjalna	Nie	**70,4%**	58,1%
	Mniej niż jeden papieros na tydzień	**6,2%**	9,8%
	Mniej niż 1 papieros dziennie	**2,7%**	4,9%
	1-5 papierosów dziennie	**12,5%**	11,1%
	6-10 papierosów dziennie	**3,9%**	9%
	11-20 papierosów dziennie	**3,9%**	5%
	Więcej niż 20 papierosów dziennie	**0,4%**	2,1%

Badani uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie o palenie papierosów w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem. Dwóch uczniów szkoły podstawowej (1%) odpowiedziało twierdząco na to pytanie. Wśród gimnazjalistów 2,8% uczniów paliło w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem mniej niż jednego papierosa tygodniowo, 1,6% uczniów – mniej niż jednego papierosa dziennie, 1,4% uczniów – 1-5 papierosów dziennie, 0,9% uczniów – 6-10 papierosów dziennie, a 0,9% uczniów – 11-20 papierosów dziennie. Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych, 6,2% uczniów paliło w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem mniej niż jednego papierosa na tydzień, 2,7% uczniów – mniej niż 1 papieros dziennie, 12,5% uczniów - 1-5 papierosów dziennie, 3,9% uczniów – 6-10 papierosów dziennie, 3,9% uczniów- 11-20 papierosów dziennie, a 0,4% uczniów – 20 i więcej papierosów dziennie.

W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 7,6% gimnazjalistów oraz 29,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Według ESPAD z 2011 roku, w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 29,8% gimnazjalistów oraz 41,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych

Tab.9. Dostępność papierosów w środowisku dzieci i młodzieży w gminie Żnin.

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić papierosy jest?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Bardzo trudno	215%	7,8%	2,7%
Raczej trudno	13%	10,6%	3,5%
Trudno, ale jak się poprosi odpowiednie osoby to można	19%	18,2%	7,4%
Raczej łatwo	17%	24,3%	28,4%
Bardzo łatwo	14%	19,3%	52,9%
Trudno powiedzieć	15,5%	19,8%	5,1%

Wraz ze wzrastającym wiekiem ankietowanych, dostęp do papierosów okazuje się coraz łatwiejszy. Prawie jedna piąta uczniów szkoły podstawowej wskazała na możliwość dostępu do papierosów w sytuacji, gdy zakupi je inna osoba, a dla 31% uczniów zakup papierosów jest raczej łatwy lub bardzo łatwy. Odsetek uczniów, którzy oceniają zakup papierosów jako raczej łatwy lub bardzo łatwy, wzrasta w starszych grupach wiekowych (43,6% uczniów gimnazjów, 81,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). **Powinno to uświadamiać dorosłym, że młodzi ludzie mają stanowczo zbyt mało ograniczony dostęp do nikotyny, mimo iż prawo zabrania sprzedaży papierosów osobom poniżej 18 roku życia.** Powyższa tabela przedstawia zestawienie wyników na pytanie o dostępność papierosów.

Prawie jedna piąta gimnazjalistów (19,3%) oraz ponad połowa uczniów szkół ponadgimnazjalnych (52,9%) wskazuje, że dostęp do papierosów jest dla nich bardzo łatwy. Uzyskane wyniki są niższe od wyników badań ESPAD z 2011 roku, w których odsetek uczniów określających zdobycie papierosów jako bardzo łatwe zadanie wśród gimnazjalistów wyniósł 48,1%, zaś w grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 67,5%.

W przypadku pytania uczniów o inicjatywę dotyczącą palenia papierosów, najczęściej początek palenia był rezultatem własnej decyzji (szkoły podstawowe – 50% uczniów, gimnazja – 60,2% uczniów, szkoły ponadgimnazjalne – 73,5% uczniów mających kontakt z papierosami). Często badani wskazywali również na wpływ rówieśników (szkoły podstawowe – 38,9%, gimnazja – 35,5% uczniów, szkoły ponadgimnazjalne –

25,7% uczniów mających kontakt z papierosami), a 11,1% uczniów szkół podstawowych, 4,3% gimnazjalistów oraz 0,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych spróbowało papierosów w innej sytuacji. Uzyskane wyniki świadczą o tym, że palenie niekoniecznie musi być powodowane motywacjami społecznymi i chęcią dopasowania się do grupy rówieśniczej. Młodzi ludzie często samodzielnie decydowali się na sięgnięcie po papierosy, ich dokładne motywacje nie są jednak znane.

Tab. 10. Okoliczności zapalenia pierwszego papierosa. Odsetek badanych odnosi się do uczniów, którzy wcześniej deklarowali kontakt z papierosami.

Gdzie po raz pierwszy paliłeś?	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Szkoła	-	2,3%	5,9%
Dyskoteka/pub	-	9,1%	8,8%
Wakacje	29,4%	39,8%	26,5%
Czas wolny/po lekcjach	23,5%	39,8%	50%
Dom	23,5%	6,8%	6,6%
Inna sytuacja	23,5%	2,3%	2,2%

Osoby badane pytane o okoliczności zapalenia pierwszego papierosa, najczęściej wskazywały wakacje oraz czas wolny po lekcjach jako początek kontaktu z papierosami. 29,4% uczniów szkół podstawowych, 39,8% gimnazjalistów oraz 26,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wskazało na wakacje. Wśród gimnazjalistów odsetek badanych wskazujących na czas wolny wyniósł 39,8%, zaś w grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 50%. Wakacje to często czas spędzany z dala od domu i rodziców, nawiązywania nowych znajomości. Może on sprzyjać eksperymentowaniu z używkami, do którego dzieci i młodzież mogą być zachęcane w czasie wakacyjnych wyjazdów. Uczniowie wskazywali również na dom, szkołę oraz dyskotekę jako miejsca, w których mieli pierwszy kontakt z papierosami.

Zachowania związane z używaniem narkotyków i dopalaczy

Przeprowadzone badania wykazują, że jeden uczeń (0,5% - jeden chłopiec) szkoły podstawowej miał kontakt z narkotykami. Wśród starszych uczniów 2,8% uczniów szkół gimnazjalnych (3 dziewczynki oraz 9 chłopców) oraz 16,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych (19 dziewczynek oraz 23 chłopców) miało chociaż raz w życiu doświadczenia z używaniem substancji psychoaktywnych. W przypadku uczniów szkół gimnazjalnych średni wiek inicjacji narkotykowej wyniósł 12,3 lat, zaś uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 17 lat. **Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić, że zjawisko używania narkotyków jest umiarkowanie nasilone wśród młodych mieszkańców gminy Żnin.**

Tab. 11. Używanie narkotyków przez młodych mieszkańców gminy Żnin.

Czy użyłeś kiedykolwiek narkotyku?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Tak	0,5%	2,8%	16,3%
Nie	99,5%	97,2%	83,7%

Problem używania narkotyków przez młodych ludzi widoczny jest również przy pytaniu o to, ile zna się osób używających substancji odurzających. Poznanie rozpowszechnienia używania substancji w najbliższym otoczeniu pozwala w przybliżeniu oszacować ryzyko sięgania po nie. W szkołach podstawowych 10,6% osób przyznało, że zna co najmniej jedną osobę używającą narkotyków. W szkołach gimnazjalnych w podobny sposób odpowiedziało 20,7% uczniów, zaś w szkołach ponadgimnazjalnych – 49% uczniów.

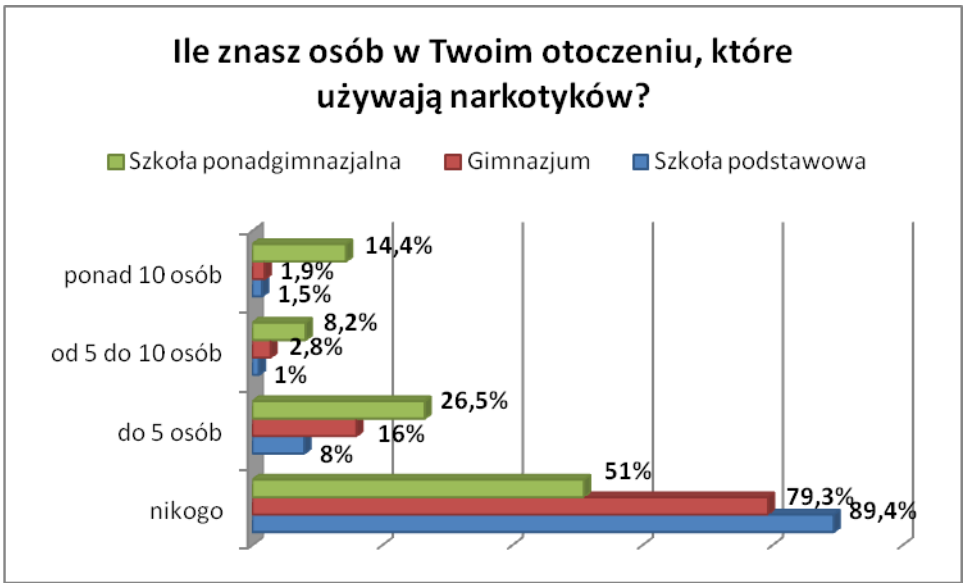

Według badań ESPAD z 2011 roku, 61,7% gimnazjalistów oraz 70,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych ma wśród swoich przyjaciół osoby, które palą marihuanę lub haszysz, 22,7% gimnazjalistów oraz 22,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że ma wśród przyjaciół osoby, które biorą środki uspokajające lub nasenne bez przepisu lekarza, 16,2% gimnazjalistów oraz 18,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych ma wśród przyjaciół osoby, które biorą Ecstasy, zaś 17,5% gimnazjalistów oraz 13,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych ma wśród przyjaciół osoby używające środków wziewnych.

Tab. 12. Dostępność narkotyków w środowisku dzieci i młodzieży w gminie Żnin.

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić narkotyki jest?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Bardzo trudno	28,1%	27,1%	11,3%
Raczej trudno	15,6%	21,4%	10,9%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to można	21,1%	17,4%	28,4%
Raczej łatwo	6,5%	5,4%	19,8%
Bardzo łatwo	2,5%	2,6%	6,6%
Nie wiem	26,1%	26,1%	23%

Jeżeli chodzi o dostęp do narkotyków wśród dzieci i młodzieży uczącej się, na poziomie szkoły podstawowej 9% uczniów twierdzi, że zakup narkotyków byłby dla nich raczej łatwy lub bardzo łatwy. W gimnazjum w ten sposób odpowiedziało 8% nastolatków, a wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych 26,4% badanych stwierdziło, że zakup narkotyków byłby dla nich raczej łatwy bądź bardzo łatwy.

Tab. 13. Wiedza na temat miejsc, w których można kupić narkotyki.

Gdzie, według Ciebie, najłatwiej można kupić narkotyki?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Na podwórku	4,3%	5,5%	10,4%
Na dyskotece	30%	17,6%	22,7%
W szkole	7,5%	5,7%	9,7%
Można zamówić przez telefon	7,9%	6,7%	8,4%
Można zamówić przez Internet	15,8%	10,4%	5,2%
Nie wiem	34,4%	54,2%	43,5%

Ponad jedna trzecia uczniów szkół podstawowych, niemal połowa uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz ponad połowa gimnazjalistów deklaruje, że nie posiada wiedzy na temat tego, gdzie można najłatwiej zaopatrzyć się w narkotyki. Badani uczniowie najczęściej wskazują na dyskotekę jako miejsce, w którym można kupić narkotyki. Niepokoi informacja, że dla niektórych uczniów miejscem, w którym najłatwiej można kupić narkotyki, jest szkoła.

Zapytaliśmy również uczniów, którzy deklarowali używanie narkotyków, o okoliczności pierwszego kontaktu z substancjami psychoaktywnymi. Badani młodzi mieszkańcy gminy Żnin najczęściej substancji psychoaktywnych w czasie wolnym (25% uczniów szkół gimnazjalnych i 48,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych) oraz na wakacjach (16,7% gimnazjalistów, 35,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Szczegółowy rozkład wyników ukazuje poniższa tabela.

Tab. 14. Okoliczności pierwszego kontaktu z narkotykami. Procenty dotyczą uczniów, którzy deklarowali wcześniej kontakt z narkotykami.

Gdzie po raz pierwszy użyłeś narkotyku?	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Szkoła	25%	5,4%
Dyskoteka/pub	16,7%	2,7%
Wakacje	16,7%	35,1%
Czas wolny/po lekcjach	25%	48,6%
Dom	8,3%	5,4%
Inna sytuacja	8,3%	2,7%

Jeżeli chodzi o inicjatywę pierwszego kontaktu z narkotykami w grupie uczniów szkół gimnazjalnych, którzy mieli kontakt z narkotykami, 71,4% uczniów spróbowało narkotyków z własnej inicjatywy, a 28,6% uczniów zostało namówionych przez znajomych. Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy mieli kontakt z narkotykami, 86,5% badanych spróbowało narkotyków z własnej inicjatywy, a 13,5% uczniów zrobiło to za namową znajomych. Jeden uczeń szkoły podstawowej, który zażywał narkotyki, zrobił to własnej inicjatywy.

Zadaliśmy również pytanie o to, jak często młodzi ludzie używają narkotyków. Procenty odnoszą się do uczniów, którzy wcześniej deklarowali kontakt z narkotykami. Wśród gimnazjalistów, którzy deklarowali wcześniej kontakt z narkotykami, 36,4% uczniów używa narkotyków okazjonalnie, 9,1% uczniów – kilka razy w miesiącu, 27,3% uczniów – prawie codziennie, zaś 27,3% uczniów spróbowało narkotyków tylko raz. Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy deklarowali kontakt z narkotykami, 48,6% uczniów używa narkotyków - okazjonalnie, 8,1% uczniów - średnio raz w miesiącu, 16,2% uczniów - kilka razy w miesiącu, 5,4% uczniów – więcej niż raz w tygodniu, 8,1% uczniów – prawie codziennie, zaś 13,5% uczniów spróbowało narkotyku tylko raz.

Istotną informacją jest rodzaj substancji odurzających, po które sięgają młodzi ludzie oraz częstotliwości używania tych substancji w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Najczęściej używanym przez badanych młodych mieszkańców gminy Żnin jest marihuana oraz jej pochodne. Poniższa tabela zawiera rozkład odpowiedzi na pytanie o rodzaj używanych narkotyków.

Tab.15. Używanie różnych rodzajów substancji psychoaktywnych przez uczniów. Procenty odnoszą się do wszystkich badanych uczniów, a nie tylko tych, którzy wcześniej deklarowali użycie narkotyku.

Substancja		Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Marihuana lub jej pochodne	Nigdy	98,6%	86%
	1-2 razy	0,2%	2,3%
	3-5 razy	0,4%	3,9%
	6-9 razy	-	1,9%
	10-19 razy	0,2%	1,2%
	20-39 razy	0,6%	1,6%
	40 i więcej razy	-	3,1%
Amfetamina	Nigdy	98,8%	96,1%
	1-2 razy	0,6%	1,9%
	3-5 razy	-	0,8%
	6-9 razy	-	0,4%
	10-19 razy	-	0,4%
	20-39 razy	0,6%	-
	40 i więcej razy	-	0,4%
LSD	Nigdy	99,4%	98%
	1-2 razy	-	0,8%
	3-5 razy	-	0,4%
	6-9 razy	-	0,4%
	10-19 razy	-	-
	20-39 razy	-	-
	40 i więcej razy	0,6%	0,4%
Ecstasy	Nigdy	99%	98,4%
	1-2 razy	0,4%	-
	3-5 razy	-	0,8%
	6-9 razy	-	-
	10-19 razy	-	0,4%
	20-39 razy	-	-
	40 i więcej razy	0,6%	0,4%
Środki nasenne	Nigdy	99,4%	95,7%
	1-2 razy	-	2,3%
	3-5 razy	0,6%	0,8%
	6-9 razy	-	-
	10-19 razy	-	0,4%
	20-39 razy	-	-
	40 i więcej razy	-	0,8%
Środki nasenne + alkohol	Nigdy	99,4%	98,4%
	1-2 razy	0,6%	0,8%
	3-5 razy	-	-
	6-9 razy	-	-
	10-19 razy	-	0,4%
	20-39 razy	-	-
	40 i więcej razy	-	0,4%

Klej, rozpuszczalnik	Nigdy	99,8%	96,1%
	1-2 razy	0,2%	2,3%
	3-5 razy	-	0,8%
	6-9 razy	-	-
	10-19 razy	-	-
	20-39 razy	-	-
	40 i więcej razy	-	0,8%
Sterydy anaboliczne	Nigdy	99,8%	98,8%
	1-2 razy	0,2%	0,4%
	3-5 razy	-	0,4%
	6-9 razy	-	-
	10-19 razy	-	-
	20-39 razy	-	-
	40 i więcej razy	-	0,4%
Grzyby halucynogenne	Nigdy	99,1%	98,4%
	1-2 razy	0,9%	-
	3-5 razy	-	-
	6-9 razy	-	0,8%
	10-19 razy	-	0,4%
	20-39 razy	-	-
	40 i więcej razy	-	0,4%
Kokaina	Nigdy	99%	97,9%
	1-2 razy	0,4%	0,9%
	3-5 razy	-	-
	6-9 razy	-	0,4%
	10-19 razy	-	0,4%
	20-39 razy	0,6%	-
	40 i więcej razy	-	0,4%

Pozytywną informacją uzyskaną podczas badania są deklaracje większości uczniów, że nie sięgnęliby po narkotyki, nawet gdyby zdarzyła się ku temu okazja. W ten sposób odpowiadało 96,5% uczniów szkół podstawowych, 94,8% gimnazjalistów oraz 80,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Informacje te mogą świadczyć o dużej świadomości związanej ze szkodliwością narkotyków oraz konsekwencjami ich zażywania wśród uczniów.

Rosnącym problemem, z którym boryka się wiele krajów jest dostępność na rynku produktów nazywanych dopalaczami. Postanowiliśmy zbadać skalę zjawiska stosowania dopalaczy wśród młodych mieszkańców gminy Żnin. Stosunkowo mały odsetek uczniów szkół podstawowych (3% - 2 dziewczynki i 4 chłopców) odpowiedział twierdząco na pytanie o używanie dopalaczy w ciągu swojego życia. W szkołach gimnazjalnych do zażywania dopalaczy przyznało się 1,6% uczniów (1 dziewczynka i 6 chłopców), zaś w szkołach ponadgimnazjalnych – 5,8% uczniów (5 dziewczynek oraz 10 chłopców). Średnia wieku pierwszego kontaktu z dopalaczami wyniosła 8,4 lat w przypadku uczniów szkół podstawowych, 12,7 lat w przypadku gimnazjalistów oraz 15,6 lat w przypadku uczniów

szkół ponadgimnazjalnych. Poniższa tabela zawiera rozkład odpowiedzi na pytanie o używanie dopalaczy przez badanych młodych mieszkańców gminy Żnin.

Tab. 16. Używanie dopalaczy przez młodych mieszkańców gminy Żnin.

Czy użyłeś kiedykolwiek dopalaczy?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Tak	3%	1,6%	5,8%
Nie	97%	98,4%	94,2%

Następne pytanie dotyczyło dostępności dopalaczy wśród młodych mieszkańców gminy Żnin. Nieco mniej niż jedna trzecia badanych uczniów szkół podstawowych nie posiada wiedzy na temat dostępności tych substancji w najbliższej okolicy, dla 40,3% badanych z tej grupy wiekowej zakup dopalaczy jest bardzo trudny lub raczej trudny, zaś 15,8% badanych deklaruje, że jest to raczej łatwe lub bardzo łatwe zadanie. Wśród uczniów gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej wyniki rozkładają się następująco: 31,8% gimnazjalistów i 35,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych nie posiada wiedzy na ten temat; dla kolejnych 39,8% gimnazjalistów oraz 20% uczniów szkół ponadgimnazjalnych zakup dopalaczy oceniany jest jako bardzo trudny lub raczej trudny, zaś 12,5% gimnazjalistów oraz 26,2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych ocenia to zadanie jako raczej łatwe bądź bardzo łatwe.

Tab. 17. Dostępność dopalaczy w środowisku dzieci i młodzieży w gminie Żnin.

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić dopalacze jest?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Bardzo trudno	21,9%	17,4%	9,8%
Raczej trudno	18,4%	22,4%	10,2%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to można	15,3%	16%	18%
Raczej łatwo	9,2%	9,9%	18,4%
Bardzo łatwo	6,6%	2,6%	7,8%
Trudno powiedzieć	28,6%	31,8%	35,9%

Badani młodzi mieszkańcy gminy Żnin oceniają zakup dopalaczy za trudniejszy porównując wyniki do badania ESPAD z 2011 roku, w którym 40,5% gimnazjalistów oraz 45,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych oceniło dopalacze jako raczej łatwo lub bardzo łatwo dostępne.

Zapytaliśmy również badanych o to, czy gdyby mieli okazję spróbować dopalaczy, to czy zdecydowaliby się na to. 4,5% uczniów szkoły podstawowej odpowiedziało twierdząco na to pytanie. 4% gimnazjalistów oraz 12,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznało, że spróbowaliby dopalaczy, gdyby mieli okazję.

Zapytaliśmy uczniów o przebywanie pod wpływem substancji psychoaktywnych (alkoholu, dopalaczy, narkotyków) na terenie szkoły. Zaledwie 1,5% uczniów szkół podstawowych, 3,1% gimnazjalistów oraz 16,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych miało tego typu doświadczenia.

Uczniowie zostali również poproszeni o ocenę tego, jak bardzo ludzie ryzykują, że sobie zaszkodzą, kiedy używają narkotyków. Większość uczniów, podobnie jak w badaniach ogólnopolskich, dostrzega ryzyko szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Ponad dwie trzecie uczniów szkół podstawowych, nieco mniej niż dwie trzecie gimnazjalistów oraz ponad połowa uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że używanie narkotyków jest bardzo szkodliwe.

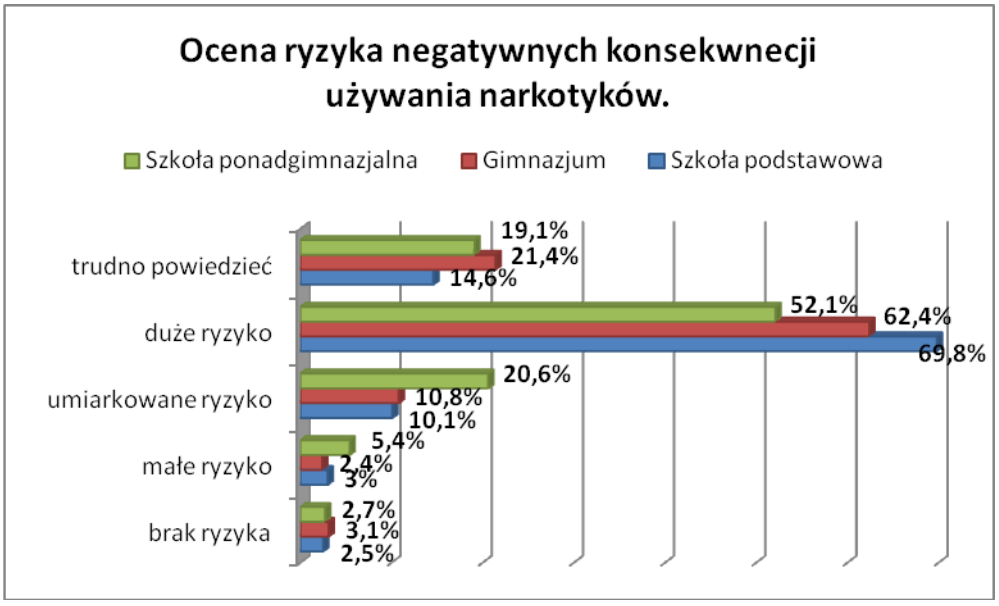

Należy podkreślić, że stosunkowo niewielki odsetek badanych ocenia szkodliwość narkotyków jako małą lub deklaruje, że wcale nie są one szkodliwe dla zdrowia osób, używających tych substancji.

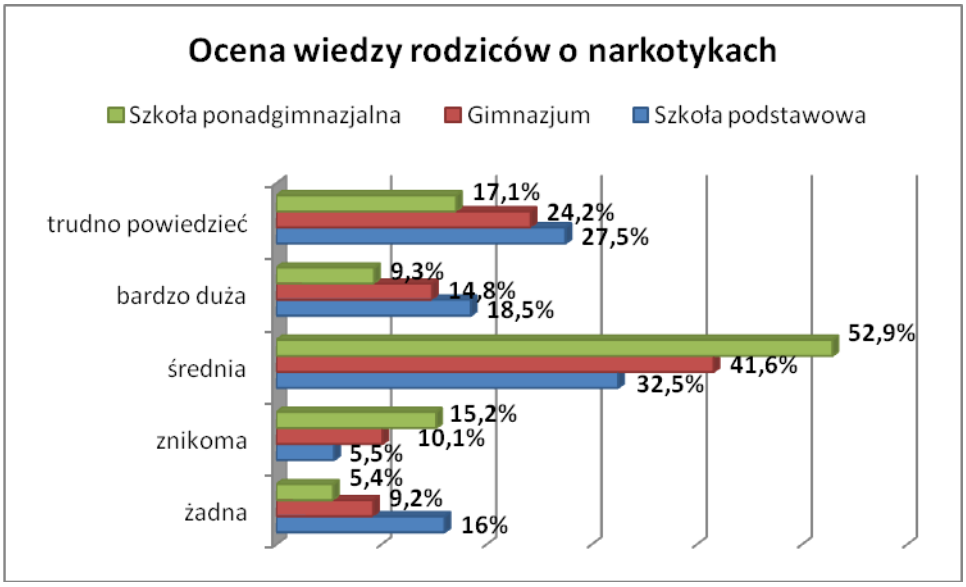

Uczniowie zostali również poproszeni o ocenę wiedzy i postaw swoich rodziców wobec narkotyków. W przeważającej części młodzi ludzie w gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej ocenili wiedzę swoich rodziców o narkotykach jako średnią, odpowiedziało tak 41,6% gimnazjalistów oraz 52,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Ponad jedna czwarta uczniów szkół podstawowych nie posiada wiedzy na ten temat, 16% uczniów szkół podstawowych deklaruje, że ich rodzice nie posiadają żadnej wiedzy na temat narkotyków, zaś niemal jedna trzecia uczniów szkół podstawowych ocenia wiedzę rodziców o narkotykach jako średnią.

Prawie dwie trzecie uczniów szkół podstawowych (65,3), uczniów szkół gimnazjalnych (66,6%) oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych (61,9%) deklaruje, że ich opiekunowie rozmawiali z nimi na temat szkodliwości używania narkotyków. 55,6% uczniów szkół podstawowych, 73,9% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 70,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych uczestniczyło w zajęciach profilaktycznych na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych (narkotyki, dopalacze, alkohol).

W przypadku pytania o reakcję rodziców na używanie narkotyków przez własne dzieci, większość uczniów wskazywała odpowiedzi sugerujące aktywną postawę krytyczną wobec takiego faktu i próbę znalezienia rozwiązania. Stosunkowo niewielki odsetek młodych ludzi był przekonany, że ich rodzice łatwo pogodziliby się z faktem, że ich dzieci używają narkotyków. Należy podkreślić, że niewielu badanych uczniów odpowiedziało, że rodzice nie zareagowaliby w takiej sytuacji. Zestawienie wyników dla tego zagadnienia przedstawione zostało w poniższej tabeli.

Tab. 18. Postawy rodziców wobec zażywania narkotyków w oczach uczniów.

Jak myślisz, jak zareagowaliby Twoi rodzice, gdyby dowiedzieli się, że zażywasz narkotyki?	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Ukarali	24,3%	23,7%	26,2%
Próbowali pomóc znaleźć przyczynę	48,6%	48,9%	42,6%
Pokrzyczeli i „odpuścili”	2,5%	1,4%	4,5%
Zmartwiliby się	18,3%	22,2%	24%
Nic by nie zrobili	2,1%	1,2%	0,7%
Inne	4,2%	2,6%	1,9%

Dzieci i młodzież a zachowania przemocowe

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Poziom agresywności dorastającej młodzieży wzrasta, liczne są również akty przemocy dokonywane przez dzieci i młodzież wobec ich rówieśników. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i wchodzenia w kontakty z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w gminie Żnin pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym, a także przeanalizować postawy wychowawcze rodziców wobec własnych dzieci.

Jeżeli chodzi o poczucie bezpieczeństwa na terenie szkoły, bezpiecznie lub raczej bezpiecznie w szkole czuje się 75,6% uczniów szkół podstawowych, 78,1% gimnazjalistów oraz 86,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Raczej niebezpiecznie oraz bardzo niebezpiecznie czuje się w szkole 4,5% uczniów szkół podstawowych, 3,8% gimnazjalistów oraz 0,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Zdecydowana większość badanych uczniów wydaje się czuć bezpiecznie w środowisku szkolnym.

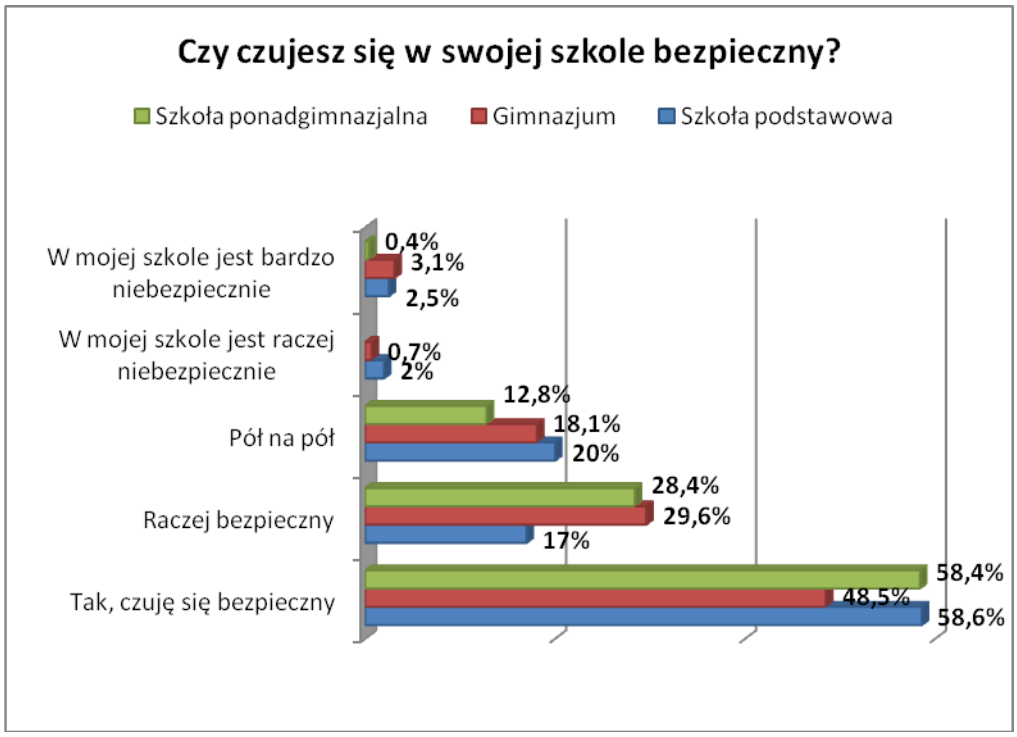

W tym miejscu można przejść do bezpośrednich pytań o akty agresji i przemocy, z jakimi spotykali się młodzi ludzie na terenie szkoły i poza jej obszarem. W dzisiejszych czasach rosnąca agresja w środowisku dzieci i młodzieży staje się problemem narastającym i wymagającym podjęcia aktywnych działań, umożliwiających zwiększenie bezpieczeństwa młodych ludzi. W przypadku pytania o częstotliwość obserwowania zjawisk przemocy na terenie szkoły, na bardzo częsty i częsty kontakt z takimi sytuacjami wskazało 25,5% uczniów szkół podstawowych, 20,7% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 3,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Rezultaty te wskazują, że przemoc nie jest zjawiskiem rozpowszechnionym w szkołach w gminie Żnin. Jednocześnie warto dodać, że 14,6% uczniów szkół podstawowych 16,5% uczniów gimnazjum oraz 6,2% uczniów szkół

ponadgimnazjalnych deklaruje, że są w szkole uczniowie, których się boją. Badani uczniowie obawiają się średnio czterech uczniów w szkole.

Tab. 19. Częstość obserwowania zjawisk przemocy na terenie szkoły.

Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Bardzo często	12%	8%	1,6%
Często, kilka razy w tygodniu	13,5%	12,7%	2,3%
Kilka razy w miesiącu	20,5%	20,7%	10,5%
Rzadko	38%	39,1%	40,1%
Nie obserwuję wcale	16%	19,5%	45,5%

Do znajomości osoby z otoczenia, która doświadcza przemocy ze strony otoczenia rówieśniczego lub członków rodziny, przyznaje się 23% uczniów szkół podstawowych, 22,4% gimnazjalistów oraz 21,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W związku z tym zbadaliśmy, czy młodzi mieszkańcy wiedzą, jak należy postąpić wobec osoby, która doświadcza przemocy ze strony rówieśników oraz gdzie należy się zgłosić, do kogo udać, jeśli są świadkami przemocy. Zdecydowana większość badanych (75,3% uczniów szkół podstawowych, 83,1% gimnazjalistów oraz 79,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych) posiada taką wiedzę, pozostałych uczniów należałoby poddać edukacji w tej kwestii.

Postawy uczniów wobec zachowań przemocowych można zanalizować na podstawie reakcji, jaką przyjęliby w sytuacji bycia świadkiem przemocy. **8,7% uczniów szkół podstawowych, 8,1% gimnazjalistów oraz 12% uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że nie zareagowałoby na akt przemocy dokonywany w ich obecności.** Trudno stwierdzić jednak, czy taka postawa wynikałaby z lęku czy też z obojętności wobec zjawiska agresji. Pozytywna informacja wiąże się ze znaczącą ilością uczniów deklarującą poinformowanie innej osoby oraz podjęcie próby złagodzenia konfliktu. Umiarkowanie niepokojący jest wskaźnik uczniów, którzy deklarowali włączenie się do bójki – 5,2% uczniów szkół podstawowych, 7,1% gimnazjalistów oraz 12,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy zareagowaliby w ten sposób. Należy wziąć pod uwagę, że może on być wyrazem chęci pozowania niż dowodem prawdziwych intencji.

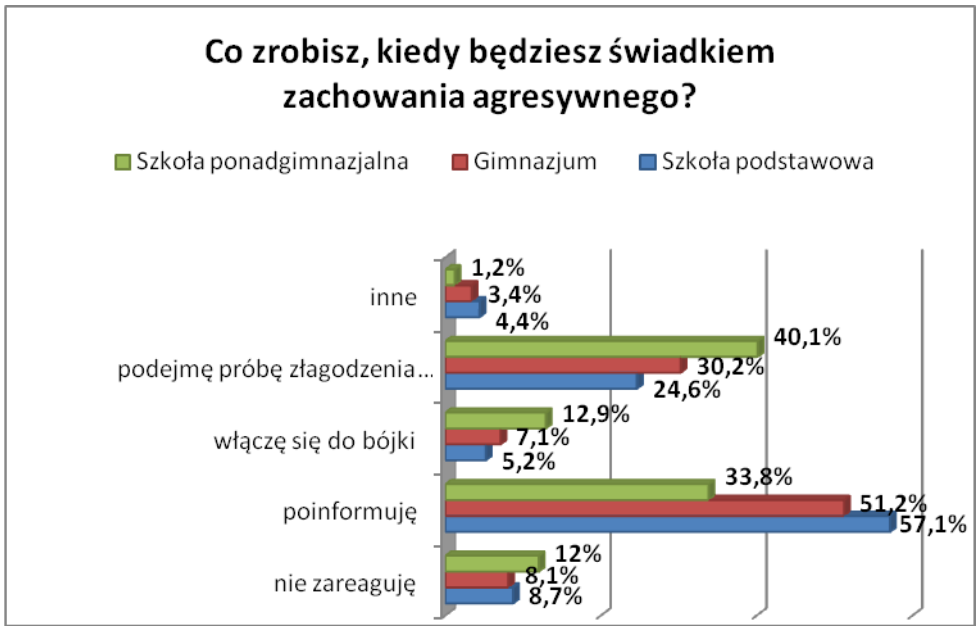

Zapytaliśmy również młode osoby, kogo powiadomią, jeżeli będą ofiarami przemocy. Istniała możliwość zaznaczenia kilku odpowiedzi. Badani uczniowie bardzo często wskazywali na rodziców (74,3% uczniów szkół podstawowych, 70,7% gimnazjalistów, 63% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Młodsi badani uczniowie wskazywali często wychowawcę, nauczyciela (56,8% uczniów szkół podstawowych, 51,9% gimnazjalistów, 35,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Wraz z wiekiem badani coraz częściej deklarowali chęć zwrócenia się do kolegów (19,4% uczniów szkół podstawowych, 29,7% gimnazjalistów oraz 37,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Warto zaznaczyć, że wśród badanych młodych mieszkańców gminy Żnin były też osoby, które nie powiadomiłyby nikogo o przemocy. Odpowiedziało w ten sposób 3,4% uczniów szkół podstawowych, 4,7% gimnazjalistów oraz 10,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

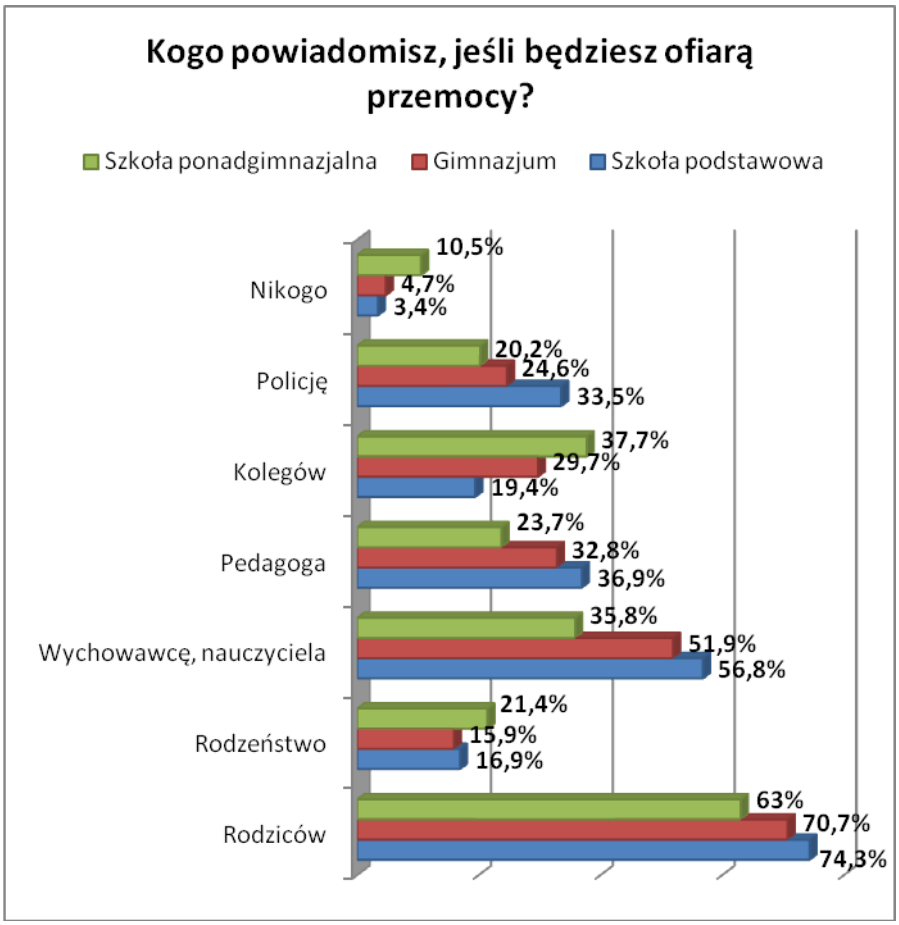

Badania koncentrowały się również na przemocy w rodzinie, relacjach młodych ludzi z rodzicami i postawach wychowawczych rodziców wobec własnych dzieci. Zdecydowana większość uczniów szkół podstawowych (87,5%) oceniła swoje relacje z rodzicami jako bardzo dobre lub raczej dobre, odsetek ten jest nieznacznie niższy wśród starszych uczniów – 85,5% w szkołach gimnazjalnych oraz 76,8% uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych. Zaledwie 0,4% uczniów szkół podstawowych, 4,4% gimnazjalistów oraz 3,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych oceniło swoje relacje z rodzicami jako raczej złe lub bardzo złe. Dzięki utrzymywaniu dobrych relacji dzieci z rodzicami, dom rodzinny staje się bezpiecznym miejscem dla młodej osoby.

Tab. 20. Jakość relacji młodych mieszkańców gminy Żnin z rodzicami.

Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Bardzo dobre	70%	62,3%	45,1%
Raczej dobre	17,5%	23,2%	31,7%
Raz dobre, a raz złe	12%	10%	19,5%
Raczej złe	-	1,7%	2,8%
Bardzo złe	0,4%	2,7%	0,8%

W odniesieniu do postaw wychowawczych rodziców, w ankiecie pojawiło się pytanie o stosowanie kar wobec dzieci i formę, jaką ewentualne kary przybierają. Odpowiedzi uczniów zostały przedstawione na poniższym wykresie. Każdy badany mógł zaznaczyć kilka odpowiedzi.

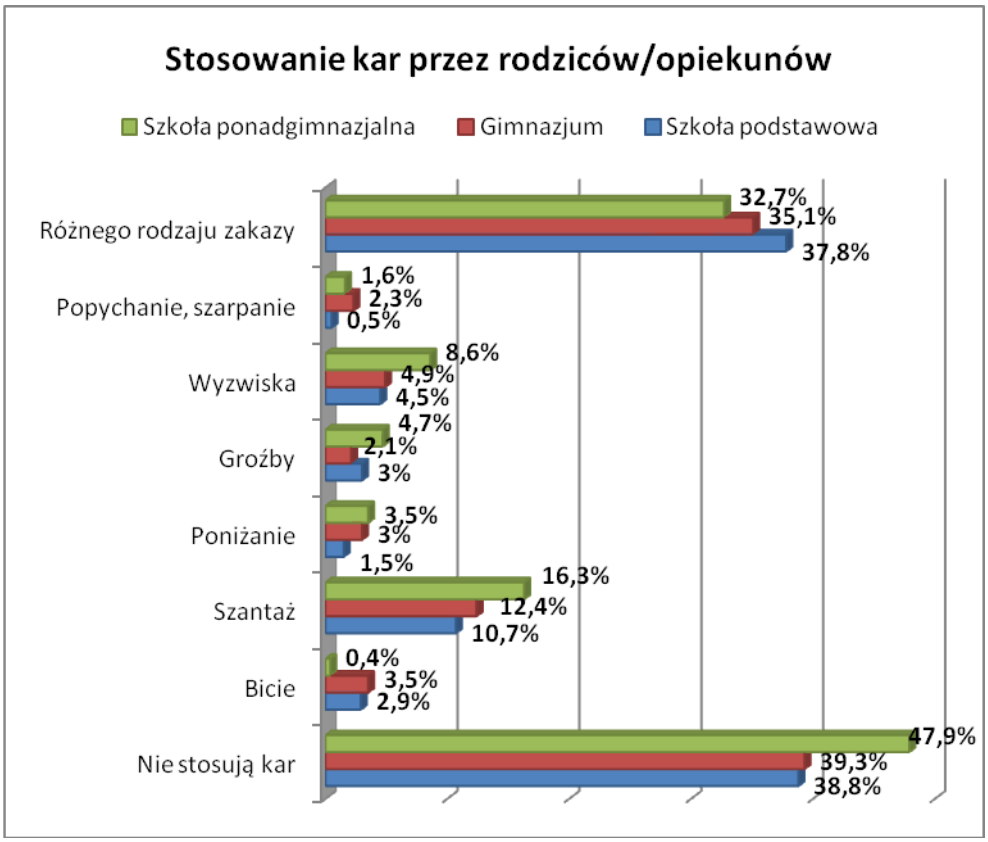

Na podstawie otrzymanych rezultatów można stwierdzić, że **istnieje znaczny odsetek rodziców niestosujących kar wobec własnych dzieci.** W szkołach podstawowych wyniósł on 38,8%, w gimnazjach - 39,3%, a w szkołach ponadgimnazjalnych - 47,9%. **Z jednej strony brak stosowania kar w wychowaniu dzieci może świadczyć o braku konieczności takich zachowań bądź łagodnej i liberalnej postawie rodziców. Z drugiej strony może być również dowodem zbyt pobłażliwych zachowań rodziców w sytuacji, kiedy pewne rodzaje kar (w postaci pozbawienia przywilejów) wydają się potrzebne w procesie wychowania dzieci.** Kary, jeśli już występują, to najczęściej przybierają formę różnego rodzaju zakazów. Do stosowania przez rodziców kar fizycznych w postaci bicia przyznało się 2,9% uczniów szkół podstawowych, 3,5% gimnazjalistów oraz 0,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Hazard i inne ryzykowne zachowania

Gry hazardowe stanowią poważny, choć dość często pomijany problem społeczny. Istnieje wiele możliwości uprawiania gier hazardowych: udział w loteriach pieniężnych, gra na automatach, odwiedzanie kasyna. Istnieje również możliwość uprawiania gier hazardowych w Internecie oraz poprzez uczestnictwo w loteriach SMS. Uczestnictwo w grach na pieniądze wciąga, kusi możliwością szybkiej, wysokiej wygranej, z czasem jednak może doprowadzić do uzależnienia od hazardu. Szeroka oferta różnego rodzaju form gier hazardowych oraz ich dostępność sprawiają, że problem dotyczy nie tylko dorosłych, ale również dzieci i młodzieży. W badaniu skoncentrowaliśmy się na czterech formach gier hazardowych, pytając młodych mieszkańców gminy Żnin o ich osobiste doświadczenia.

Dane zawarte w poniższej tabeli pokazują, że 36,9% uczniów szkół podstawowych, 33,9% gimnazjalistów oraz 40,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wzięło przynajmniej raz w życiu udział w konkursach organizowanych przez gazety, operatorów telefonicznych, w których wysyła się płatne Smsy.

Tab. 21. Udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, w których wysyła się płatne smsy.

Udział w konkursach organizowanych przez gazety, TV, operatorów telefonicznych	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Nigdy	63,1%	66,1%	59,6%
1 raz	19,4%	17,1%	14,8%
Kilka razy (2-9)	13%	15,2%	23,3%
10 lub więcej razy	4,5%	1,6%	2,3%

Kolejne pytanie dotyczyło doświadczenia związanego z grą na automatach w salonach gier. Poniższa tabela zawiera dane, które pokazują, że 42% uczniów szkół podstawowych, 43,8% gimnazjalistów oraz 49,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przynajmniej raz w życiu zagrało na automatach.

Tab. 22. Granie na automatach, w salonach gier,

Granie na automatach, w salonach gier	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Nigdy	58%	56,2%	50,6%
1 raz	16%	15,9%	15,9%
Kilka razy (2-9)	15,5%	21,3%	25,3%
10 lub więcej razy	10,5%	6,6%	8,2%

Zdecydowanie mniej uczniów deklaruje obstawianie przynajmniej raz w życiu zakładów bukmacherskich. Twierdząco na to pytanie odpowiedziało 4% uczniów szkół podstawowych, 8,1% gimnazjalistów oraz 8,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Tab. 23. Obstawianie zakładów bukmacherskich, np. STS, Totomix

Obstawianie zakładów bukmacherskich, np. STS, Totomix	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Nigdy	96%	91,9%	91,1%
1 raz	3%	2,8%	3,1%
Kilka razy (2-9)	1%	2,3%	3,1%
10 lub więcej razy	-	3%	2,7%

Niewielu badanych młodych mieszkańców gminy Żnin deklaruje udział w jakichkolwiek grach na pieniądze w Internecie. Przynamniej raz w życiu miało takie doświadczenia 7% uczniów szkół podstawowych, 9,6% gimnazjalistów oraz 15,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Tab. 24. Granie w jakiekolwiek gry na pieniądze w Internecie.

Granie w jakiekolwiek gry na pieniądze w Internecie	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Nigdy	93%	90,4%	84,1%
1 raz	4%	4,7%	6,6%
Kilka razy (2-9)	2,5%	3%	6,2%
10 lub więcej razy	0,5%	1,9%	3,1%

Najbardziej rozpowszechnionymi grami hazardowymi wśród badanych młodych mieszkańców gminy Żnin są gry na automatach oraz konkursy organizowane przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych. Badania ESPAD z 2011 roku pokazują, że około jedna trzecia młodzieży (32,9% gimnazjalistów oraz 37,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych) ma za sobą doświadczenia gry na pieniądze.

Uczniom szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych zadano również pytania dotyczące zachowań seksualnych oraz przekonań związanych z tymi zachowaniami. Inicjację seksualną ma za sobą 14 gimnazjalistów (3,4% - 5 dziewczynek oraz 9 chłopców) oraz 45 uczniów szkół ponadgimnazjalnych (18,4% - 21 dziewczynek oraz 24 chłopców).

Młodym mieszkańcom gminy Żnin zadane zostały również pytania o stosunek bez zabezpieczenia. Wśród badanych gimnazjalistów, 0,4% uczniów miało stosunek bez zabezpieczenia raz, a 0,9% uczniów 10 lub więcej razy. W grupie badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych, 2,3% uczniów deklarowało, że miało stosunek seksualny bez zabezpieczeń jeden raz, 4,3% uczniów– kilka razy (2-9 razy), a 1,2% uczniów – 10 lub więcej razy. Kolejne pytanie dotyczyło doświadczania niechcianych kontaktów seksualnych. 2,1% gimnazjalistów miało niechciane doświadczenia seksualne raz, 1,4% uczniów – kilka razy, a 0,4% uczniów – 10 lub więcej razy. W grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych, 4,7% uczniów odpowiedziało, że miało jednorazowo taki kontakt, 4,7% uczniów – kilka razy (2-9), 1,9% uczniów – 10 lub więcej razy.

Według ESPAD z 2011 roku, 10,9% gimnazjalistów oraz 21,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych uprawiało seks bez zabezpieczenia (bez antykoncepcji) w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem, zaś 5,3% gimnazjalistów oraz 5,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych miało niechciane doświadczenia seksualne w ciągu 12 ostatnich miesięcy przed badaniem. W gminie Żnin niższy odsetek gimnazjalistów oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych uprawiał seks bez zabezpieczenia (1,3% gimnazjalistów, 7,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych), niższy odsetek gimnazjalistów i wyższy odsetek badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych doświadczyło niechcianego kontaktu seksualnego (3,9% gimnazjalistów, 11,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Należy zaznaczyć, że w badaniu ESPAD z 2011 roku pytano o doświadczenia w ciągu ostatnich 12 miesięcy, podczas gdy w naszym badaniu pytaliśmy respondentów o doświadczenia w ciągu całego życia.

W mediach coraz częściej poruszany jest problem młodych ludzi, którzy świadczą usługi seksualne za różnego rodzaju korzyści materialne. W badaniu młodzi mieszkańcy gminy Żnin zostali również zapytani o stosunek do świadczenia tego typu usług. 23,2% badanych gimnazjalistów oraz 20,8% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że nie widzi niczego niestosownego w kontaktach seksualnych za pieniądze/prezenty. Występują różnice w odpowiedziach badanych dziewcząt i chłopców: 9,5% gimnazjalistek oraz 38,1% gimnazjalistów odpowiedziało w ten sposób na to pytanie. Wśród badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych, 9,6% uczennic i 31,4% uczniów nie widziało niczego złego w świadczeniu usług seksualnych za korzyści materialne.

Używanie komputera przez dzieci i młodzież oraz zagrożenie cyberprzemocą

Internet jest bardzo popularnym medium wśród dzieci i młodzieży. Nawet jeśli dziecko nie ma w domu komputera z dostępem do Internetu, nie oznacza to wcale, że nie ma ono dostępu do sieci internetowej. Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z tego medium może wiązać się z występowaniem pewnych zagrożeń na jakie narażeni są młodzi ludzie. W badaniu postanowiliśmy poznać nawyki korzystania z komputera młodych mieszkańców gminy Żnin oraz ich znajomość zagrożeń, jakie mogą wiązać się z korzystaniem z komputera i Internetu.

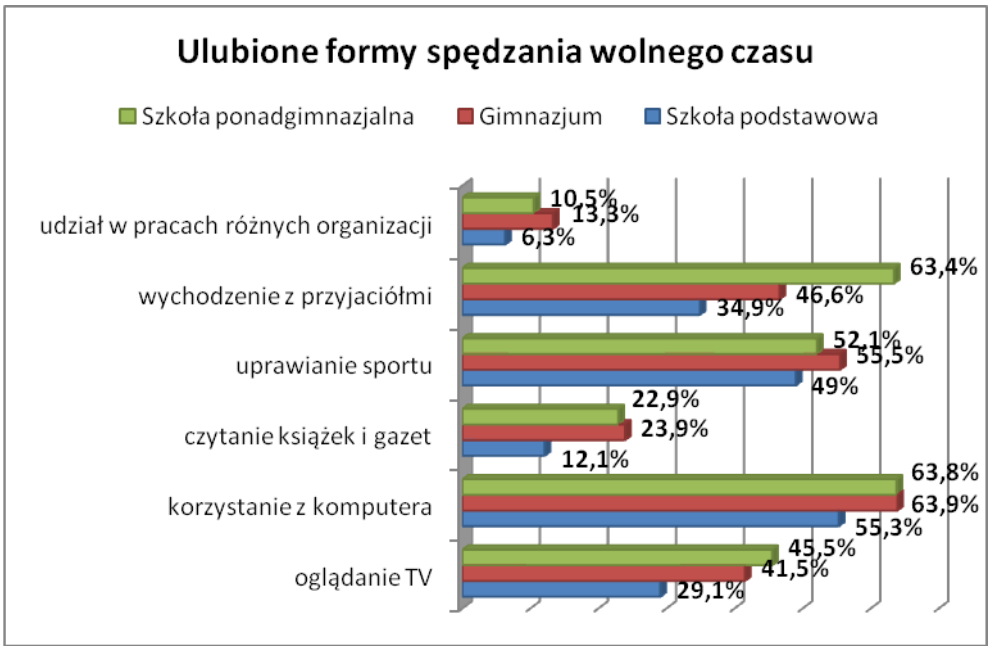

W badaniu zapytaliśmy uczniów o ulubione formy spędzania wolnego czasu. Najczęściej wybieraną przez uczniów szkół podstawowych formą spędzania wolnego czasu jest korzystanie z komputera (55,3%), uprawianie sportu (49%) oraz oglądanie telewizji (29,1%). Gimnazjaliści najczęściej deklarowali, że lubią spędzać wolny czas przed komputerem (63,9%), uprawiając sport (55,5%) oraz wychodząc z przyjaciółmi (46,6%). Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych najczęściej wolny czas spędzają korzystając z komputera (63,8%), wychodząc z przyjaciółmi (63,4%) oraz uprawiając sport (52,1%). Najrzadziej badani młodzi mieszkańcy gminy Żnin biorą udział w pracach różnych organizacji oraz czytają książki i gazety. Młodzi respondenci wymieniali ponadto zabawę z rodzeństwem, wychodzenie na spacer, łowienie ryb, jazdę konno, spędzanie czasu z rodziną,

grę w bilard, pomaganie w pracach domowych, słuchanie muzyki, jazdę samochodem, grę na instrumentach czy modelarstwo.

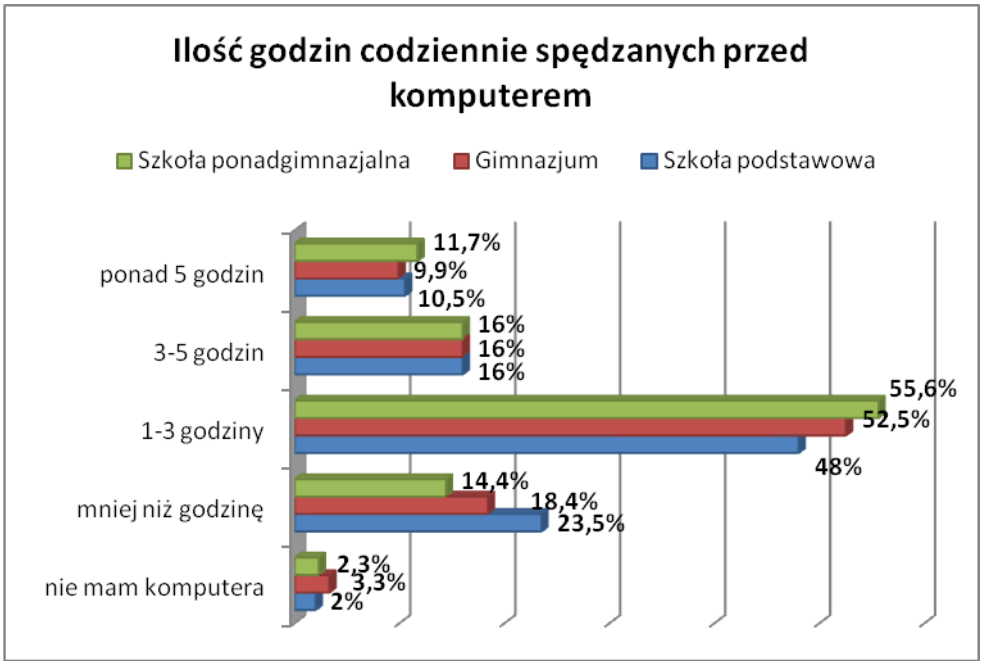

Niemal połowa uczniów szkół podstawowych, ponad połowa uczniów szkół gimnazjalnych oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych spędza przed komputerem od jednej do trzech godzin dziennie, 23,5% uczniów szkół podstawowych, 18,4% gimnazjalistów oraz 14,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych spędza codziennie przed komputerem mniej niż godzinę, zaś 10,5% uczniów szkół podstawowych, 9,9% gimnazjalistów oraz 11,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych spędza przed komputerem ponad 5 godzin dziennie, co może wskazywać na występowanie uzależnienia od komputera.

Młodzi mieszkańcy gminy Żnin najczęściej korzystają z Internetu, 30,6% uczniów szkół podstawowych, 43,8% gimnazjalistów i 52,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wykorzystuje komputer do nauki. Wraz z wiekiem badanych wzrasta odsetek uczniów wykorzystujących komputer do słuchania muzyki, oglądania filmów, nauki oraz korzystających z Internetu, nieco maleje natomiast odsetek uczniów grających w gry komputerowe.

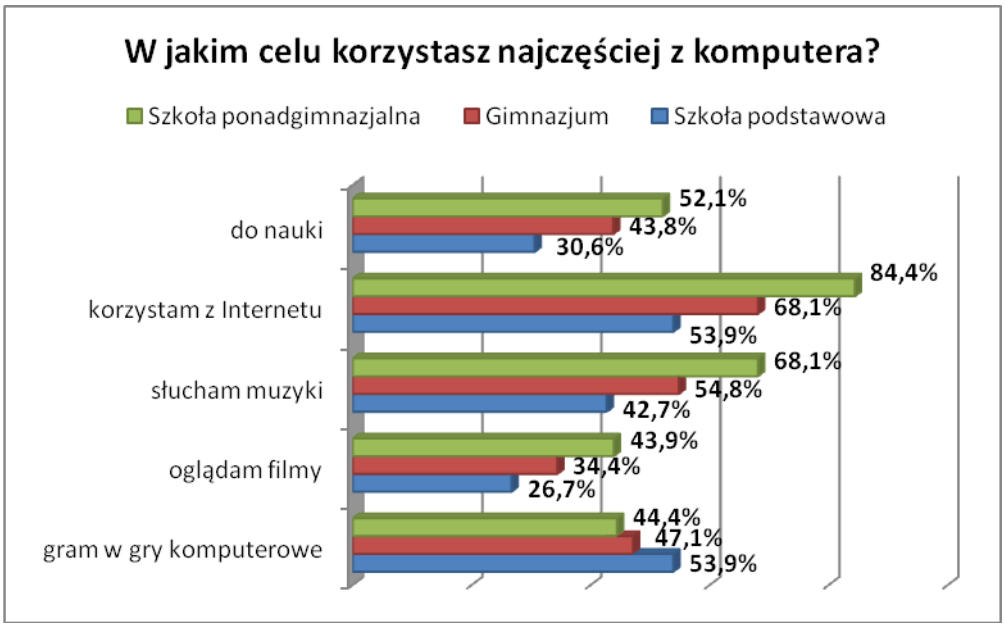

Internet wzbudza wśród wielu dorosłych osób duże obawy. Według badań przeprowadzonych przez Centrum Badania Opinii Społecznej, większość opiekunów osób małoletnich (58%) obawia się zagrożeń, jakie mogą spotkać dzieci w Internecie.[1] W badaniu chcieliśmy dowiedzieć się, czy dorosłe osoby interesują się tym, co ich dzieci robią, kiedy korzystają z komputera.

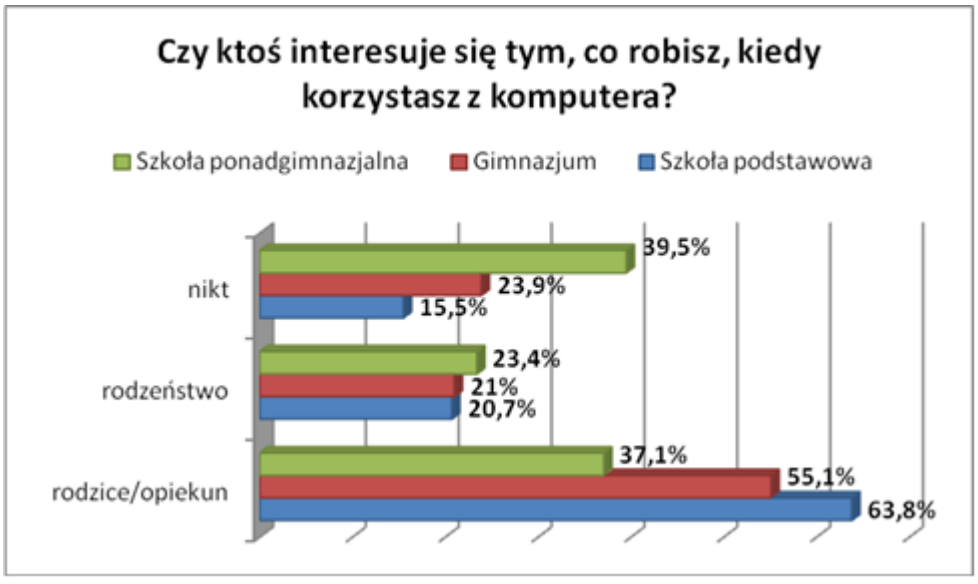

[1] CBOS, *„Zagrożenia w Internecie”,* 2008.

Blisko dwie trzecie uczniów szkół podstawowych oraz ponad połowa gimnazjalistów deklaruje, że ich opiekunowie wykazują zainteresowanie tym, do czego dzieci wykorzystują komputer. W ten sam sposób odpowiedziało 37,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Niepokoi fakt, że w przypadku 15,5% uczniów szkół podstawowych, 23,9% gimnazjalistów oraz 39,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych nikt nie interesuje się tym, co robią młodzi ludzie, gdy korzystają z komputera.

Zapytaliśmy również badanych, czy znają pojęcie cyberprzemocy oraz czy sami byli kiedyś jej ofiarami. Pozytywną informacją jest to, że zdecydowana większość uczniów szkół ponadgimnazjalnych (90,3% uczniów), gimnazjalistów (75,3% uczniów) oraz uczniów szkół podstawowych (71,2%) zna to pojęcie i jest świadoma zagrożenia. Badani uczniowie stosunkowo rzadko bywają ofiarami tego typu przemocy. Twierdząco odpowiedziało na to pytanie 6,1% uczniów szkół podstawowych, 3,8% gimnazjalistów oraz 3,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. 67,2% uczniów szkół podstawowych, 75,5% gimnazjalistów oraz 81,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych uznaje jako niestosowne podawanie swoich danych osobowych przypadkowym osobom poznanym w Internecie.

Podsumowanie i wnioski

1. Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży w gminie Żnin.

a) Spożywanie napojów alkoholowych przez młode osoby jest bardzo poważnym problemem. Wraz z wiekiem rośnie odsetek osób sięgających po alkohol. Przyznało się do tego 22,6% badanych uczniów szkół podstawowych, 34,5% badanych gimnazjalistów oraz 81,6% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Ponadto 9,1% gimnazjalistów i 40,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przynajmniej raz w życiu upiło się, tracąc kontrolę nad własnym zachowaniem.

b) Wśród przyczyn sięgania po napoje alkoholowe dzieci i młodzież często wskazują na picie okazjonalne, chęć zaimponowania lub presję rówieśników, co wskazywać może na społeczne przyzwolenie na spożywanie alkoholu przez młode osoby.

c) Badania wykazały, że stosunkowo dużo badanych młodych mieszkańców gminy Żnin ma kontakt z tytoniem oraz narkotykami. Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznało się 9% badanych uczniów szkół podstawowych, 24,2% badanych gimnazjalistów oraz 54,7% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Niewielki odsetek badanych uczniów szkół podstawowych miał przynajmniej jednorazowy kontakt z narkotykami (0,5%). Odsetek badanych uczniów szkół gimnazjalnych sięgających po narkotyki wyniósł 2,8%, zaś odsetek badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 16,3%. Z pewnością te dwa zagadnienia powinny spotkać się z pilną uwagą ze strony władz samorządowych.

d) Jednocześnie niepokojący jest względnie łatwy dostęp dzieci i młodzieży do substancji psychoaktywnych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się ze spożywaniem alkoholu, narkotyków i paleniem papierosów. Należy zwrócić uwagę, że badani uczniowie szkół

podstawowych często swój pierwszy kontakt z napojami alkoholowymi mieli w domu. Należałoby zbadać, czy odbywało się to za zgodą i wiedzą osób dorosłych.

e) Ponadto należy zwrócić uwagę na fakt, że rodzice dość często nie zauważają tego, że ich dzieci znajdują się pod wpływem substancji psychoaktywnych. Uzyskane wyniki powinny zaalarmować rodziców i opiekunów, aby poświęcali swoim dzieciom więcej uwagi i nie zapominali o odpowiedzialności, jaką za nie ponoszą.

f) Umiarkowanym problemem wśród badanych uczniów w gminie Żnin są przypadki agresji i przemocy, z jakimi młodzi ludzie spotykają się w środowisku szkolnym i pozaszkolnym. Do znajomości osoby z otoczenia, która doświadcza przemocy ze strony rodziny lub otoczenia rówieśniczego, przyznaje się 23% badanych uczniów szkół podstawowych, 22,4% badanych gimnazjalistów oraz 21,4% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

g) Dopalacze cieszą się niewielką popularnością wśród badanych uczniów – 3% uczniów szkół podstawowych, 1,6% badanych gimnazjalistów oraz 5,8% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznało się do zażywania ich, zaś 4,5% uczniów szkół podstawowych, 4% badanych gimnazjalistów oraz 12,1% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych użyłoby dopalaczy, gdyby miało do tego okazję.

h) Najbardziej rozpowszechnionymi grami hazardowymi wśród badanych młodych mieszkańców gminy Żnin są gry na automatach oraz konkursy organizowane przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych. Zdecydowanie mniej badanych uczniów we wszystkich grupach wiekowych obstawiało zakłady bukmacherskie lub grało na pieniądze w Internecie.

2. Pozytywne tendencje w dynamice problemów społecznych.

a) Większość młodych ludzi oceniła swoje relacje z rodzicami jako pozytywne, co wskazuje na korzystną atmosferę wychowawczą i przyjazne środowisko domowe panujące w rodzinach.

b) Zdecydowana większość badanych uczniów deklarowała, że zareagowałoby w sytuacji bycia świadkiem zachowania agresywnego, co jest pozytywnym zjawiskiem i pokazuje, że młodzi ludzie nie są obojętni wobec zjawiska agresji.

c) Badani uczniowie, podobnie jak w badaniach ogólnopolskich, dostrzegają ryzyko szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Prawie dwie trzecie 65,3% uczniów szkół podstawowych (65,3), uczniów szkół gimnazjalnych (66,6%) oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych (61,9%) deklaruje, że ich opiekunowie rozmawiali z nimi na temat szkodliwości używania narkotyków. 55,6% uczniów szkół podstawowych, 73,9% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 70,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych uczestniczyło w zajęciach profilaktycznych na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych (narkotyki, dopalacze, alkohol).

d) W grupie młodych ludzi, 96,5% badanych uczniów szkół podstawowych, 94,8% badanych gimnazjalistów oraz 80,1% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklarowało, że nie sięgnęłoby po narkotyki, nawet gdyby nadarzyła się ku temu okazja. Świadczy to o dużej świadomości związanej ze szkodliwością substancji odurzających.

e) Zdecydowana większość badanych uczniów jest świadoma zagrożenia cyberprzemocą oraz uznaje za niestosowne podawanie swoich danych osobowych przypadkowym osobom poznanym w Internecie.

Metodologia oraz opis badania

W badaniu uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych uwzględnione zostały takie obszary, jak spożywanie alkoholu, palenie papierosów, używanie narkotyków oraz dopalaczy, przemoc rówieśnicza oraz domowa, cyberprzemoc, hazard oraz inne ryzykowne zachowania. Dzieci objęte są ustawowym obowiązkiem nauki szkolnej, dlatego też dobierając jednostki do badania, wybierane są szkoły, w których uczniowie proszeni są o wypełnienie kwestionariusza ankiety. Wybór metody ilościowej oraz dobór próby sprawił, że najbardziej dogodną metodą jest ankieta w formie aplikacji internetowej. Uczniowie, zebrani w większej grupie, wypełniają samodzielnie ankiety na komputerach. Badanie przeprowadzane jest zgodnie z zasadami etyki, zaś uczestnicy informowani są o anonimowości badania. Za każdym razem uzyskiwana jest zgoda dyrektorów szkół na przeprowadzenie badań w ich placówkach. W badaniu wzięło udział 206 uczniów klas szóstych szkół podstawowych, 427 gimnazjalistów oraz 257 uczniów szkół ponadgimnazjalnych, w tym uczniowie Szkoły Podstawowej Nr 2 w Żninie, Zespołu Publicznych Szkół Nr. 1 w Żninie, Szkoły Podstawowej w Januszkowie, Zespołu Szkół Społecznych „Trójka” w Żninie, Szkoły Podstawowej w Słębowie, Zespołu Szkół Niepublicznych w Bożejewicach, Niepublicznej Szkoły Podstawowa w Brzyskorzystwi, Niepublicznej Szkoły Podstawowej w Gorzycach, Publicznego Gimnazjum Nr 1 w Żninie, Liceum Ogólnokształcącego w Żninie, Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Żninie, Zespołu Szkół Ekonomiczno-Handlowych w Żninie.